

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

HET PROCES TEGEN JEZUS CHRISTUS

toneelspel in negen scènes,
een proloog en een epiloog

door

Bruno Skerath

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen
2010
Nr.3027

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste VIJFTIEN tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde opvoeringsrechten aan:

Toneelfonds J. Janssens B.V.B.A.
Te Boelaerlei 107
2140 Borgerhout Antwerpen
rechten@toneelfonds.be

Bij aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt men van de uitgever een formulier "aanvraag tot opvoering". Op dit formulier moet men plaats en datum(s) van opvoering invullen; het moet minstens vier weken voor de opvoering(en) naar Toneelfonds J. Janssens B.V.B.A. worden gestuurd.

Enige tijd voor de opvoeringen ontvangt u dan van hen de factuur voor te betalen auteurs- en/of vertaalrechten

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gekopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende opvoeringsrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wende men zich tot:

I.B.V.A "Holland"
Postbus 363
1800 AJ Alkmaar.
info@ibva.nl

TARIEFCODE A2

BELANGRIJKE OPMERKING !

Alle rechten voorbehouden. Iedereen die toestemming verkreeg het stuk *HET PROCES TEGEN JEZUS CHRISTUS* op te voeren moet de naam van auteur *BRUNO SKERATH* vermelden in alle publicaties die n.a.v. de voorstellingen verschijnen.

De auteursnaam moet onmiddellijk onder de titel vermeld worden, in een lettertype minstens half zo groot als dat van de titel, maar minstens twee keer zo groot als dat waarin de naam van de vertaler, regisseur en spelers wordt vermeld.

Wettelijk depot D/2010/220/003

ISBN 978-90-385-10972

© 2010 Toneelfonds J. Janssens/Bruno Skerath

www.toneelfonds.be

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

PERSONAGES

(16 spelers – Fig.)

JEZUS: rijzig van gestalte, met donkere baard, snor en haren, zoals afgebeeld op de lijkwade van Turijn. Hij is gekleed in een kaftan van ecru linnen.

PONTIUS PILATUS: glad geschoren, met kort haar, gekleed in een wit Romeins gewaad, afgeboord met purper.

HERODES, Viervorst: met grijze baard, in het zwart gekleed.

HERODIAS, vorstin: heeft pikzwart haar en is vuurrood gekleed.

KAIFAS de hogepriester: met baard en gehuld in een zwarte kaftan.

PRIESTERS in de menigte: eveneens met baard en zwarte kaftan.

PRIESTERLIJKE KRIJGSLIEDEN: met baard en in bescheiden krijgstenue, zonder harnas.

TWEE ROMEINSE SOLDENIERS: gladgeschoren en in Romeins krijgstenue met harnas en helm.

LONGINUS: idem, maar met lans. Hij staat hoger in rang.

PORTIA, echtgenote van Pilatus: gekleed als Romeinse matrone

JOHANNES DE EVANGELIST

MARIA, DE MOEDER VAN JEZUS

MARIA MAGDALENA

MARIA VAN KLEOPAS

KLEOPAS, Apostel

ANDREAS, Apostel

VOORBIJGANGER

LAKEIEN

MENIGTE: boers gekleed

DECOR

Een aantal treden over de volle lengte leiden naar het bordes aan de voorgevel van het paleis van Pontius Pilatus in Jeruzalem. De voorgevel bestaat uit drie poortbogen, een grote in het midden, twee kleinere aan weerszijden. Boven de grote poort is de Romeinse adelaar afgebeeld. Links (gezien vanuit de toeschouwers) staat tegen de gevel een eenvoudige stenen troonzetel (de rechterstoel of *gabbatha*), eveneens gekroond met de Romeinse adelaar. Achter de voorgevel met de drie poorten verrijst, met een tussenruimte, de achterwand. Daarin is er nog een deur, tegenover de middelste poort. De tussenruimte kan vanuit deze deur en vanuit de rechter zijkant worden betreden of verlaten. Het bordes moet voldoende hoog zijn, zodat de personen die daar optreden, duidelijk uitstijgen boven de personen die zich aan de voet ervan of op de treden zelf bewegen.

Aan de ene zijkant van de toeschouwerzaal wordt een verhoog opgericht met daarop de tronen van Herodes en Herodias, die langs een aparte zij- of achteringang bereikbaar moeten zijn. Trouwens, in het oude Jeruzalem bevond het paleis van Herodes zich vlakbij het paleis van Pontius Pilatus.

Aan de andere zijkant van de zaal (liefst achteraan aan de andere kant) bevindt zich een tweede uitgang. In de toeschouwerterruimte moeten, vertrekkend van het podium, twee doorgangen worden vrijgehouden, de ene naar Herodes, en de andere naar de uitgang achterin. Die laatste doorgang is de 'via dolorosa' voor de uittocht naar de kruisiging.

Het paleis van Pontius Pilatus is streng en eenvoudig van uitzicht, in lichtgrijze tint. De troon van Herodes is bont en overdadig versierd.

TOELICHTING

Waarom kan er van een reconstructie worden gesproken? Omdat mag worden aangenomen dat het Vierde Evangelie, dat afkomstig is van Johannes, een verslag brengt van een ooggetuige. Johannes is honderd jaar oud geworden, en heeft op hoge leeftijd zijn getuigenis neergeschreven. Zijn Evangelie wordt algemeen als het meest gedetailleerde en meest systematische van de vier beschouwd. Dit doet geen afbreuk aan de waarde van de andere drie canonieke Evangelien, die van Mattheüs, Marcus en Lucas. Die behouden elk hun eigen verdienste. Maar Johannes voegt er een element aan toe, dat voor ons, moderne mensen, van betekenis kan zijn. Vanuit onze behoefte aan klaarheid hechten we immers veel belang aan detail en systematiek, en stellen we in het bijzonder de mededelingen van een ooggetuige op prijs.

Het relaas van Johannes vormt dan ook de grondslag van de reconstructie, waarbij dan mededelingen uit de andere Evangelien worden betrokken. Natuurlijk gaat het niet enkel om een puur uiterlijke reconstructie. Wat de Evangelien ons vertellen, bevat ook innerlijke roerselen, die zich in de ziel afspelen, en andere elementen die te maken hebben met de mysterie-godsdiensten uit die tijd, vooral die van Mithras.

De grote lijnen van de gesprekken volgen zoveel mogelijk de optekeningen uit de Evangelien.¹ Wat er aan dialogen en situaties aan wordt toegevoegd, om er een opvoering van te kunnen maken, is niet het essentiële. En soms moest er een keuze worden gemaakt tussen verschillende uitspraken, rekening houdend met de samenhang.

De toeschouwers moeten de indruk krijgen dat ze het proces bijwonen, zoals dat bijna twee duizend jaar geleden heeft plaatsgevonden ... een dramatisch proces, dat men echter nauwelijks een rechtsgeding kan noemen.

---

¹ Voor de teksten uit de Evangelien werd beroep gedaan op de rechtstreekse vertaling uit het Grieks door H.A.P.J. Ogilvie, geestelijke van de Christengemeenschap: 'Het Nieuwe Testament', Boekrij van de Christengemeenschap Rotterdam, 1968.

En hoe komen we aan de datum van 3 april van het jaar 33? Door geesteswetenschappelijk, historisch en astronomisch onderzoek kon de juiste datum van de Kruisiging worden achterhaald. Dat komt neer op een bevestiging dat ze effectief heeft plaatsgevonden.

Rudolf Steiner heeft al in 1912, langs geesteswetenschappelijke weg, de datum van de Kruisdood nagegaan, hij kwam op de 3de april van het jaar 33.² Historisch onderzoek is later tot hetzelfde resultaat gekomen³. Daarop werd door astronomische berekeningen en kalendervergelijking bevestigd dat de 3de april 33 een vrijdag was⁴.

Die datum stemt overeen met die van het Joodse passahfeest, dat in het jaar 33 de dag daarop begon, dus op zaterdag de 4de april 33, in onze tijdrekening, waarbij de sabbat al de avond ervoor inzette. Dat is de reden waarom Jezus in alle haast moest worden terechtgesteld, en nog voor het invallen van de avond dood van het kruis moest worden gehaald. Anders zou hij in Joodse ogen een smet hebben geworpen op de sabbat en het passahfeest. En precies zo staat het in de Evangeliën.

Nog een laatste opmerking: krasse uitlatingen, die ooit aanleiding hebben gegeven tot antisemitisme en Jodenvervolgingen, werden uit de tekst geweerd, omdat de authenticiteit ervan erg twijfelachtig is, zeker wat de uiroep betreft 'zijn bloed kome over ons en onze kinderen!'. Het Joodse volk had niets te maken met de ophitsing tegen Jezus. Die kwam uitsluitend van de Joodse religieuze oversten in Jeruzalem, die met hun gezag ook de Hoge Raad domineerden. Zij waren de draadtrekkers, gevolgd door een troep meelopers. Het Joodse volk werd op geen enkel ogenblik geraadpleegd of erbij betrokken, en mag dus ook niet verantwoordelijk worden gesteld.

Voor de bestudering van de achtergronden werd dankbaar gebruik gemaakt van het onovertroffen en ontroerende studiewerk van *Emil Bock 'Die drei Jahre'*⁵

Dit wijdingstoneelstuk wordt opgedragen aan de nagedachtenis van Carl Ridders, acteur, geboren te Roosendaal op 30 juni 1958, die na een moedig en exemplarisch doorstaan lijden is ingeslapen te Antwerpen op 7 december 2008, omringd door zijn familie en vrienden.

² Voordracht Kassel 27/1/1912 (in verzamelband 130, uitg. R.Steiner Nachlassverwaltung, Dornach 1977, ISBN 3-7274-1300-X)

³ Richard Hennig: Das Geburts- und Todesjahr Christi. Essen (Duitsland) 1936.

⁴ Colin Humphries & W.G.Waddington, Faculteit voor Astrofysica, Oxford University (Nature dec.1983).

⁵ Lic. Emil Bock – 'Urchristentum – Die Drei Jahre' Verlag Urachhaus Stuttgart 1964

PROLOOG

(Het paleis van Pontius Pilatus in de ochtendschemer. Op het bordes bewaken twee Romeinse soldeniers de middelste poort. Hun overste, Longinus, staat wat opzij, dommelend, en steunend op zijn lans.)

EERSTE SOLDENIER : Er komt weer geen einde aan de nacht. Zeg, naar wat voor een woestenij heeft men ons hier afgeschoven.

TWEEDE SOLDENIER : Het is toch tenminste koel. Straks hangt er weer gloeiend zand in de lucht. Maar onze wacht zit er gelukkig op. Ik hoor de aflossing al.

EERSTE SOLDENIER : *(luistert)* De aflossing, kom nu. Die is maar voor binnen twee uur. En zo'n kabaal maken de onzen niet. Daar is beslist wat aan de hand. Het lijkt wel een hele troep die er aan komt.

TWEEDE SOLDENIER : *(hoopvol)* Misschien een opstand! Dan kunnen we eens wat anders doen dan hier rond te hangen *(hij trekt zijn zwaard)*. Moet het garnizoen worden gewekt? *(Naar Longinus)* Dan zullen we eerst onze dappere commandant moeten wekken. Kijk, zelfs in zijn slaap hangt hij nog op zijn lans. *(lacht)* Een echte Romein!

EERSTE SOLDENIER : Hou maar op. Het zal wel weer een zaak onder Joden zijn. Die maken altijd zo'n misbaar, alsof ze het dak van hun tempel zien instorten. Bah, wat zou het! Zolang ze ons maar niet bedreigen ...

TWEEDE SOLDENIER : *(steekt zijn zwaard weg)* Ons bedreigen? Ze hebben hun lesje wel geleerd! Sinds onze stadhouder een hele meute raddraaiers en opstandelingen heeft laten kruisigen.

EERSTE SOLDENIER : Ik weet het nog zo niet. Het blijft toch een volkje dat gauw verhit raakt, vooral als het over hun geloof gaat. Laatst zondag hebben ze hun profeet ingehaald. Ze rukten takken van de bomen, riepen hosanna, en smeten zelfs hun mantels op de straat. En wie kwam er aan? Een lange Jood op een ezeltje! Zijn voeten sleepten bijna over de grond.

TWEEDE SOLDENIER : Ja, een gek gezicht. Maar ik raakte toch wel onder de indruk.

EERSTE SOLDENIER : Was jij er dan ook?

TWEEDE SOLDENIER : Ik stond daar met het halve regiment, om in te grijpen, als het de spuigaten mocht uitlopen. Maar er gebeurde niets, ondanks het oorverdovende kabaal. Die profeet, of hoe ze hem ook mogen noemen, maakte geen vertoon. Het bleef bij dansen en schreeuwen.

EERSTE SOLDENIER : Nu ja, er gebeuren hier zoveel vreemde dingen, die voor beschaafde Romeinen onbegrijpelijk zijn. Het is niet onze manier van leven.

TWEEDE SOLDENIER : Zeg eens, het gerucht komt dichterbij. *(Roept)* Longinus, Longinus, word eens wakker, man! Er broeit iets.

LONGINUS : *(opgeschrikt)* Wat gebeurt er?

EERSTE SOLDENIER : Hoor maar, er is iets op komst. ... En daar zijn ze al! ... Bij Jovis, ik geloof mijn ogen niet! Ze brengen ons hun profeet. Wat heeft dat te betekenen?

Scène 1

(Een drom mensen, gewapend met stokken en zwaarden, verschijnt met geroep en misbaar uit een zijdeur van de zaal. Enkele Joodse priesters zijn er bij. Voorop de hogepriester Kaifas. Ze omringen Jezus, die een gescheurd bovenkleed aan heeft, en blijven roepend staan aan de voet van de trappen van het paleis. Johannes de Evangelist, Maria de moeder van Jezus, Maria Magdalena en Maria van Kleopas volgen de menigte, maar houden zich afzijdig. Kaifas treedt naar voren en bestijgt een trede.)

KAIFAS : Wij wensen de Stadhouder te spreken. Zend hem een bode met de mededeling dat wij om een onderhoud verzoeken ... en in een zaak die geen uitstel duldt.

LONGINUS : Wij zijn wachtposten, niet jullie boodschappers.

KAIFAS : Wij eisen ...

LONGINUS : Eisen doen wij! Vaardig één onderhandelaar af, die zullen we doorlaten, als hij ongewapend is.

(Pilatus komt uit de middelste poort, en blijft midden op het bordes staan)

PILATUS : Wat gebeurt er hier?

LONGINUS : *(in houding)* De Stadhouders Pontius Pilatus! Heil caesar! Zij willen een onderhoud ... in een zaak die geen uitstel dult ... naar zij beweren.

PILATUS : *(tot de menigte)* De zon is nauwelijks op, en gij trekt al met zwaarden en stokken door de straten. Wat heeft dat te betekenen?

(Kaifas gaat een trede hoger, maar blijft beneden Pilatus)

KAIFAS : Heer Stadhouders, ik ben Kaifas, hogepriester bij de genade Gods. Wij brengen u een ter dood veroordeelde, en verzoeken u de doodstraf te willen uitvoeren, zoals het gezag van Rome dat voorschrijft.

PILATUS : *(toornig)* En dat noemt gij een zaak die geen uitstel dult? Daarmee komt ge mij in alle vroegte lastigvallen!

KAIFAS : Heer Stadhouders, wij hebben onze redenen. Vanavond begint onze sabbat gevolgd door ons passahfeest, zodat we op spoed zijn aangewezen.

PILATUS : *(sarcastisch)* Want uw passahfeest duurt natuurlijk het hele jaar door.

KAIFAS : Heer Stadhouders, die daar is een godslasteraar, en wij kunnen niet dulden dat hij onze gewijde feesten bezoedelt.

PILATUS : Wij zijn Romeinen. Uw feesten gaan ons niets aan. Dus, wat verlangt gij?

KAIFAS : Wij doen een beroep op het gezag van Rome.

PILATUS : *(bitsig)* En wat schrijft het gezag van Rome zoal voor?

KAIFAS : Het gaat om de overeenkomst die zegt dat wij de doodstraf wel kunnen uitspreken, maar dat we ze niet mogen uitvoeren. De uitvoering komt enkel het gezag van Rome toe. En daarop beroepen wij ons.

PILATUS : Wie heeft er een doodstraf uitgesproken?

KAIFAS : Het Sanhedrin.

PILATUS : Het Sanhedrin?

KAIFAS : Ja, onze Hoge Raad, die ook ons Hooggerechtshof is.

PILATUS : Mag ik eerst eens vragen: volgens welke wet heeft uw Hoge Raad de veroordeling uitgesproken?